Ч. 189 (13.137). Львів, субота 27. серпня 1932. Руклюwa oplata zapłacono ryczałtem. Рік LIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло", Львів. — Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. — Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 4·00 зол., Четвертьрічно 12·00 „ Піврічно 24·00 „ Річно 48·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. — В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. — ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Українська самостійність і московський імперіялізм.

(Стаття зі серії дискусійних.)

Те, що відбувається тепер на Україні, є систематичним, очевидним нищенням українського народу. Коли позаторік та торік органи московського уряду гнали українське селянство до колективів, то воно мало всеж надію, що уряд перебере на себе принаймні обовязок виживлювати колгоспних кріпаків. Це виявилось і в стараннях селянства попродати і зужиткувати худобу та все інше і так вступити до колективів справжніми „пролетарями". Але ця надія українського селянства дуже скоро розвіялась. Засоби, якими більшовики видушували вже в осени минулого року збіжжя з колгоспів, показали недвозначно, що московські пани не лише не дбають про істнування своїх українських невільників, а навпаки: намагаються в першу чергу зломити голодом їх відпорність. Це викликало боротьбу в осени минулого року між колгоспами та органами московської влади на Україні на цілому фронті. Похід більшовиків проти „клясового ворога" в колективізованім господарстві на Україні переведено так грунтовно, що більша частина України терпіла весною та літом цього року страшний голод, який остаточно здезорганізував зовсім сільське господарство збіжевої ліферантки Радянського Союзу.

Це більшовики використали для уряджения нового походу московського шовінізму на Україну. Цілу весну та літо „Ізвестія", а за ними ціла радянська преса, вели скажену нагінку на українське село, в порівнанні з якою погромна агітація царського чорносотенства проти інородців була дитячою забавкою. Що-дня можна було читати: Україна „сорвала" засівну кампанію в цілім Союзі, Україна не дбає про бурякові плянтації, які виглядають як джунглі, Україна не дбає про тютюн, на Україні нищать коней, на Україні не хочуть займатися ховом кріликів, Україна не готується до хлібозаготівлі, Україна саботує „скірдовання" (складання в копиці), Україна не бореться з втратами збіжжя і т. д. без кінця і краю. І нагінка ця мала наслідком переслідування, з яких „драбовський процес" не був і тисячною частиною. Комуністичний апарат на Україні грунтовно почистили. На конгресі більшовиків України центральний уряд заступав сам Каганович, особа перша по Сталіні, який гримав разом з Молотовим на своїх українських попихачів, кажучи, щоби в осени збіжжя на Україні стягалось по більшовицьки. Що більшовики на Україні були „раді старатися", не підлягає жадному сумніву, але селянство, що голодувало до самих жнив, учепилось, як то кажуть, зубами в хліб. На Україні робиться тепер щось нечуване в історії визиску невільницької праці. Під загрозою розстрілу та повільної смерти на засланні, зазначеними в останніх зарядженнях про охорону „державного майна", українські селяни „крадуть" вночі належне їм збіжжя, зрізують потайки колоси і молотять про око порожню солому, виносять зерно з поля в горшках, в якім приноситься їду, в кишенях і торбах, розтягають його з потягів і складів, і як лише можуть. Частинний дозвіл вільного торгу перетворив „плянову" господарку збіжжям у повний хаос. На ринку зявилося вже збіжжя з нових жнив, яке мало продаватися не раніше січня наступного року. Про те, якими засобами будуть видушувати більшовики в землі з українського селянства збіжжя, яке вони запродують тепер за кордоном, страшно й подумати.

З цілої планової господарки більшовиків справжня плановість помітна лише в нищенні українського народу. І це цілком природно: чим Україну нищать більшовики тим енергічніше, чим більші завдання повстають перед московським імперіялізмом на сході, де він мусить тепер боронити поважно загрожені здобутки царської Росії.

Що імперіялізм є зовнішнім виявом національної енергії, це річ загально відома; що більшовики намагаються заховати цей факт під плащем соціялістичної фразеольоґії, справи ані трохи не зміняє. Держави національностей до розвитку імперіялізму нездібні. Туреччина, Росія, а навіть Австро-Угорщина, розвивались наслідком перенапруження сил в імперіялістичній конкуренції з національно одноцільними державами. Імперіялізм у своїй істоті глибоко національний. Для власної могутности нація готова на найбільші жертви і зусилля, але в ніякім разі не для могутности, поділеної з іншою нацією. Найкращим прикладом цього можуть служити відносини між Австрією та Угорщиною, що ніколи не могли порозумітися дотично панування над іншими народами. Кожна з них боялася, що її жертви підуть на користь спільниці.

Український самостійницький рух все був і є найбільшою перешкодою для розвитку московського імперіялізму, а визиск України Московщиною є матеріяльною основою московського імперіялізму. Тому сучасний розвиток радянського імперіялізму з самостійністю української держави ніколи і при ніяких умовинах не дасться погодити.

Ідея українсько-московського федеративного імперіялізму — наскрізь нереальна. Думати, що Московщина може зректися України на те, щоб ділити з нею панування над азійськими просторами, це значить не тільки не знати захланности Московщини, а й взагалі самого єства національного імперіялізму.

Природний розвиток українсько-московських відносин іде саме у протилежнім напрямі. Московщина не тільки не має наміру ділитися з Україною владою над іншими кольоніями, а навпаки: намагається всіми засобами знесилити українську кольонію. Поза межами Радянської України лишилося понад 9 міліонів українського населення. Природний терен для поширення українського населеня — Крим, кольонізують штучно національними меншинами. Україну відтяли від української Кубані московським коридором, з яким Україна матиме ще досить клопоту, на шляху до природного поширення українського населення в бік природної етнографічної межі — Кавказу, ставлять усякі перепони, а українцями кольонізують Сибір та Соловки. Так виглядає в дійсности українсько-московська „федерація".

Деякі люди не хочуть і не можуть зрозуміти того, що тепер іде не про федерацію чи про автономію для України в межах Радянщини, а про самі основи істнування української нації там. Вони сліпі і глухі на страждання українського народу, особливо сидючи за кордоном.

Щодо радянських кольоній в Азії, які не дають спати деяким нашим „імперіялістам", то їх можна потішити тим, що Радянщина ледви чи втримає їх, не маючи для володіння ними ніякого оправдання, окрім того, що їх захопили збройно її царські попередники. Кольонії мають належати тим державам, які потребують їх для надвишки своїх продуктивних сил, а цих сил Московщини не вистає навіть на те, щоб залюднити північні простори її европейської території. Аляска, яку купили Злучені Держави у Росії, постачає для Америки сотки тисяч ренів; Манджурія, яку японці увільнили від московських впливів, збільшила мало не вчетверо своє населення протягом 15—20 років. Радянська-ж Азія як була, так і лишилась пустелею. Туземне населення, якого царська Росія не спромоглася винищити цілком алькоголем та сифілісом, винищує тепер остаточно більшовицька колективізація.

Лучити справу державної самостійности України на інтернаціональнім терені зі справою хижацького московського імперіялізму булоб нонсенсом; це моглоб продовжити на десятки років неволю українського народу. Коли в боротьбі заходу і сходу, вищих і нижчих, себто більшовицьких форм капіталізму, Україна стала на бік заходу, то це відповідає її західним традиціям, доказує її здоровий національний інстинкт та дає деяку запоруку її визволення. За москвофільські поради ставити і Москві свічку і заходові огарок український нарід може гарненько подякувати, противенства між більшовизмом та рештою світу цілком іншої натури, як між центральними державами та їх противниками. А позатим, колиб і цілий світ ішов разом з Московщиною, то й тоді українцям не лишалось би нічого іншого, як боронити свою незалежність проти Московщини.

Але так зле ще не є. Не зважаючи на теперішні успіхи більшовиків на інтернаціональнім терені, які так тішать українських москвофілів, противенства між Радянщиною та західними державами постійно зростають, і коли свідомість того, що більшовизм, а не що інше, є джерелом світової кризи, пробє собі шлях, мусить настати година остаточного розрахунку з Радянщиною. До цього моменту Україна повинна бути готова

М. Данько

Наша еміґрація в Бельґії.

(Кореспонденція з Брюсселі.)

Ще перед великою війною в Бельгії проживали деякі українці, але ніякої діяльности вони не проявляли. Після війни, з приходом української місії до Брюсселі, почалось перше гуртування української еміграції коло місії. Еміграція прибувала з ріжних сторін української землі і з ріжних причин. Одні попали до Бельгії як політичні еміґранти, інші прибули на заробіток, а ще інші приїздили вчитись. *Перших* невелика кількість. Знаючи більше-менше мову, ця частина еміграції влаштувалась не зле і живе мріями про гарне минуле. Деякі з них, попавши до тієї чи іншої партії навіть політикують. Ці особи ставлять інтереси партії чи гуртка понад усе в світі. (Наслідок довгого перебування у рабстві, яке не допускає більших організацій). *Друга*, найбільша скількість еміграції — це „заробітчани", це люди, які приїхали з Галичини, Волині та Буковини. Цей елемент несталий, прибувший з паспортами польськими чи румунськими, пересувається з одного місця до другого в залежности від праці та матеріяльних вигід. Ця частина еміграції міняється як в калейдоскопі, то зникає, то знову появляється на бельгійському обрію.

Третя частина еміграції досить численна — це молоді люди, що приїхали на студії до Бельгії. Про цей елемент писалось у „Ділі" від Національної Ради. Там ясно зазначено, що за 12 років зі всіх студіюючих майже ні один не добув університетського диплому. Більшість проживає батьківські гроші, або пошившись у „заробітчани" веде злиденне життя тяжкою працею в копальнях або на фабриках. Є там і такі, що перебиваються жебранням або „позичками" поміж українською, навіть російською еміграцією, або пускаються на ріжні авантюри нелегального характеру.

Бували і такі, що їх бельгійський уряд видалив зі своєї території, але після якогось часу і якимсь чином вони знову прибували до Бельгії. Як кожна еміграція, так і еміграція українська в Бельгії спромоглась зробити і щось позитивного, про що ми вже писали в „Ділі". Але як кожна

еміграція, а особливо в Бельгії, так і наша має свої примхи. Як в американській еміграції так і тут появляються фанатики, що подають себе за національних пророків, або що найменше майбутніх амбасадорів або премієрів і не терплять нікого ні попад собою, ні побіч себе. Зате хочуть усім диктувати і звичайно розганяють людей, здібних працювати та розпорошують і без того розпорошену еміграцію. Таким пророкам удається звичайно обєднати біля себе кількох молодиків-новичків, які приїхавши з краю і вийшовши зпід опіки своїх батьків, попадають під опіку партійних „пророків" системи чужого молодо-зеленого націоналізму, ухвалюють протести, або привітання, слухають на „позір" накази партії, вірять всією своєю молодою істотою, що лише ця партія спасе всю українську землю і цілий український нарід. Вони вірять, що тільки ця партія зможе за одним махом дати по пальцях усім ворогам, усім сусідам захланним і навіть французам. Що всі українці поза цією партією зрадники і запроданці — це для них аксіома. Словом роблять усе. Забувають тільки таку дрібничку, як та, чого і за чим вони взагалі сюди приїхали. А щоби виправдати себе перед батьками та знайомими вони добувають без труду дешевий, безвартісний диплом однієї із тисячних малих приватних шкіл, незнаючи навіть мови настільки, щоби могли свобідно порозумітись і це після кількалітнього перебування в Бельгії. Правда, що творча, внутрішня праця українських емігрантів в Бельгії дуже плодюча. Для ілюстрації доволі сказати, що за який рік на одному помешканні при тій самій скількості емігрантів, повстала велика скількість організацій з дуже голосними назвами: „Головний Секретаріят Европейського Обєднання", „Національна Рада", „Національний Студ. Союз", „Союз Інжинірів", „Громада" і т. п. Правда, що є поважна частина еміграції, якій вже надоїло гратись у ці дитячі іграшки. Відійшовши, вони заснували свою організацію без „пророків", визнаючи, що партія за еміграції не може грати великої ролі, а тому стане на шлях самоосвіти, самодопомоги, пропаганди поміж чужинцями і нарешті точкою опору для тих, що хочуть учитись.

А „пророки", возглавляючи десятки крикливих назв і залишаючись з дрібною меншістю, спішать придбати резерву, яка є ще в краю. Це молодики, які приїзджають на наукові студії а студіюють ріжні політичні, навіть демагогічні партійні гасла. Час вже, щоби батьки, відправляючи своїх дітей на студії, призадумались і над цим та витягнули з цього відповідні консеквенції".

Ж. О.

Антисемітська хороба.

„Хвіля" проти кооперативного збуту хліборобських продуктів.

Жидівська „Хвіля" з дня 26. ц. м. приносить статтю під заголовком „З документів часу", так її зачинаючи:

„В руки наші дісталася летючка, кольпортована серед українського населення, яку в переводі подаємо. Її аж надто прозора тенденція і грубі шви, котрими шита ціль пропаганди, свідчить досадно проти кого вона звернена. Українці, борючися за свої права в краю і на заграничному терені, не бачать нічого ліпшого, як уподібнювати способи своєї боротьби до метод антисемітизму інших народів. Слова цієї відозви не вимагають цілком коментарів!"...

Ми з розмислом навели цей „вступ" „Хвілі", щоби показати, як жиди вміють дошукуватись антисемітизму там, де його ніяким способом не знайдеш. Видно, що така тактика виходить їм на користь.

Отже, що то за антисемітизм серед українців?

Наша кооперативна організація, якої переважаючу більшість творять хлібороби, має за самозрозуміле завдання наладнати збут хліборобських продуктів через кооперацію і звільнити хлібороба від **посередника, який визискує продуцента.** Таку ціль кладе перед себе хліборобська кооперація цілого світу. Так є в Данії, Финляндії, Німеччині — одним словом: всюди. Так само і в Палестині жидівська хліборобська кооперація організує жидів-хліборобів і взиває їх збувати свої продукти виключно через кооперативи, а не давати себе визискувати посередникам-спекулянтам. Чи жидівська хліборобська кооперативна організація в Палестині є також антисемітська? Скажіть, панове з „Хвілі"!

Станиславівський Окружний Союз Кооператив видав відозву до хліборобів, у якій представляє тяжке економічне положення села, коли ціни на фабричні вироби, що їх купує село, високі, а все, що селянське, йде за безцін. „Серед таких відносин не можемо бути недбалими і безрадними" — каже відозва. „Окружний Союз Кооператив у Станиславові, як господарська централя нашої округи, стає до боротьби з визиском і кличе Вас до співпраці. Зачинаємо від, дрібного на перший погляд, продукту: від яйця. Не забуваймо при цім, що яйце побіч молока — це головна позиція в буджет нашого хлібороба. Воно є тепер валютою нашого села. З українських земель у Польщі вивезли в 1930 році 4.000 вагонів яєць на округлу суму 100 мільйонів зол. Запитаймо себе, хто вивіз тих 4.000 вагонів і хто заробив міліони". „Від вас, українські господині і кооператори залежить, хто побідить: чи інтерес села, чи приватних торговців".

В цілій відозві не вжито ані разу слова жид. Чому отже редакція „Хвілі" бачить у кожнім приватнім купці жида?

Кооперативні Союзи інших округів видали відозви, щоби села збували безроги виключно через кооперативні організації і ані одної штуки не продали приватним купцям. Є річчю нотарійно відомою, що жиди у нас безрогами не торгують. Серед купців, які на провінції торгують безрогами, більшість українці. Отже як назве „Хвіля" заклик до селян, щоби збували безроги виключно через кооперативи і не давали себе визискувати приватним купцям? Знаємо, що вже є округи, де кооперативний збут безрог прибрав поважні розміри, з чого невдоволених багато приватних купців українців. Чи може тому українська кооперація перестала організувати збут безрог? Ні!

Таке ставлення справи, як це робить „Хвіля", дає нам право думати, що є якась інша глибша ціль, задля якої дехто хоче за всяку ціну представити всяку українську економічну організацію — як антисемітську.

Так само пише завсіди і „приятель" „Хвілі", ендецький „Куріер Львовскі", добачуючи в самостійній українській економічній організації — небезпеку для польськости... Добрі союзники, нема що казати.

—o—

Перед сесією райхстаґу.

БЕРЛІН. 25. VIII. ПАТ. Вся преса з повним зденервуванням обговорює внутрішньо-політичну ситуацію перед сесією райхстаґу. „Дойтше Альґ. Цтґ." повідомляє, що міністр Шляйхер розмовляв з ріжними представниками націонал-соціялістів. Одночасно б. канцлер Брінінг зійшовся з гітлерівським послом Штрасером, щоби підготовити терен для офіціяльних коаліційних переговорів між центром і націонал-соціялістами. В цих розмовах пробували розвязати кабінетну справу ще перед сесією райхстаґу. Проби походили з двох ріжних сторін. Одна з них прямує до парляментарної розвязки, друга до нового заінтересування гітлерівців справою участи в позапарляментарному кабінеті. У звязку з тими ускладненнями вся преса займається сьогодні можливістю розвязання райхстаґу.

—o—

Закриття гітлерівського орґану.

БЕРЛІН. 25. VIII. ПАТ. Президент поліції закрив гітлерівський орган в Берліні „Дер Анґріф" до 31. ц. м. включно за зневаження особи канцлера республики та за підюджування до непослуху супроти влади.

—o—

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 27. СЕРПНЯ 1932.

ІВ. НІМЧУК

ЗА СЯНОМ.

З ПОЇЗДКИ ПО ЛЕЖАЙСЬКОМУ ДЕКАНАТІ.

I.

Як живуть наші західні окраїни в Галичині? Який у них чисельний стан нашого народу, яка його національна свідомість? Чи маємо там які здобутки й досягнення, чи самі страти? Такі й подібні запити ставить собі неодин український громадянин по цей бік Сяну, коли призадумається над долею рідного народу на всій українській території і на її окраїнах зокрема.

Я мав змогу завдяки одному доброму товаришеві приглянутись дещо ближче і пізнати з автопсії життя-буття нашого народу в лежайському деканаті Перемиської Епархії, що — як відомо — висунений далеко на захід, у глибину польської етнографічної території, і має парохії на просторі чотирьох староств: ланьцутського, переворського, ряшівського і ніського. Тому уважаю своїм обовязком поділитися своїми враженнями й поміченнями з побуту в тому деканаті та зібраними даними з широкими кругами українського громадянства, яке чим дальше на схід, тим менше знає про те, в яких відносинах живуть і працюють українці за Сяном. Зібрані мною уваги й дані будуть хоч частинною відповіддю на поставлені вгорі питання.

II.

Лежайський деканат, один з 54 деканатів Перемиської Епархії, що повстала із злучених в одно Епархія Перемиської, Самбірської і Сяніцької, мав згідно з даними Шематизму тої Епархії з 1928 року 8 греко-кат. парохій, в яких працювало 9 священиків. Греко-кат. населення було тоді в деканаті 12.083 душ. Деканат розтягався на 4 староства: Ланьцут — парафії Дубно, Куриліва і Лежайськ; Переворськ — парафії Кречовичі, Міротин і Тарнавка; Ряшів — парафія Заліссє; Ніско — парафія Дубрівка.

В міжчасі зайшли остільки зміни, що з парохії Кречовичі виділено місточко Каньчугу (колись самостійна парохія) враз із довколичними селами і створено там самостійне сотрудництво. Те саме сталося з селом Ожанною (донедавна самостійна парохія), яке виділено теж в самостійне сотрудництво з парохії Курилівка. Одначе оба ті самостійні сотрудництва обслуговують і далі пароxи дотичних парохій (Кречович і Курилівки), хоч настановлення в них окремих священиків є пекучою потребою хвилі.

Крім того прилучено до деканату гр.-кат. парохію в Кракові (два священики і кругло 4.000 душ), якій підлягають не тільки вірні того обряду в Кракові, але й по всіх дальших західно-галицьких повітах (числом 15).

Таким робом лежайський деканат мав (з кінцем 1931 р.) 9 греко-кат. парохій і 2 самостійні сотрудництва, 11 священиків і 16.370 душ греко-кат. населення. Розтягається він тепер, можна сказати, на цілу західну Галичину з виїмком Лемківщини. Всіх церков у деканаті маємо 16 (у тому одна богослужебна каплиця, що заступає церкву). Рівно половина церков (8) мурованих, друга половина церков — збудованих з дерева.

III.

Перейдемо тепер подрібно поодинокі парохії деканату враз із прилученими до них селами, щоб мати перегляд усіх тих осель, в яких живе в меншій чи більшій скількости українське (греко-кат.) населення. Нижче наведені дані подаю на основі Шематизму Перемиської Епархії з 1928 р., чи пак Шематизму з 1932 р., а також власних записок, зроблених на місці.

В ПОВІТІ ЛАНЬЦУТ:

1) *Дубно.* Церква мурована, збудована в 1864 р., відновлена в 1923 р. Число гр.-кат. душ 1656. У присілках: Халупки гр.-кат. душ 18, Сторожа — 151, Поруба — 210. Разом 2.039 гр.-кат. Латинників є в парохії 324 (майже всі в Халупках), жидів 29. У Дубні є чит. „Просвіти", т-во „Сокіл", кооператива, каса й молочарня. В селі є одинока на цілий деканат українська школа (5-клясова), до якої ходить понад 200 дітей. В парохії збереглася вповні українська мова. Дубно — це одиноке українське село в деканаті, яке має всі ті українські установи, що й села на сході, і живе вповні українським життям.

2) *Курилівка.* Церква мур., зб. 1895. Число гр.-кат. 596. До парохії належать: Бриска Воля, церква дер., зб. у XVIII. ст., гр.-кат. 178; Жухів гр.-кат. 432; Вілька Ламана — 94. Разом 1.300 гр.-кат. Латинників ок. 2.700 (парохія), жидів 138. Чит. „Просвіти" в Курилівці і Жухові, крім того в Курилівці кооп. „Сян". Школи: в Курилівці 3 кляс. укр. дітей 70; у Брисковолі 5-кл., укр. дітей 12; у Жухові 1-кл., укр. дітей 60. В парохії збереглася українська мова.

3) *Ожанна.* Церква дер., зб. 1865. Самост. сотр. доїздить з Курилівки. Число гр.-кат. 489. Лат. 80. Чит. „Просвіти". Школа 1-кл. утраквістична, укр. дітей 73. Населення вживає української мови.

4) *Лежайськ* (місто). Церква мур., зб. 1831, відн. 1901. (при церкві ювил. каплиця св. Йосафата, зб. 1924). Число гр.-к. 602. До парохії належать: Старе Місто (село), церква мур., зб. 1913, гр.-к. 539; Прихоєць, гр.-к. 250; Седлянка — 204; Лукова — 157; Віравиці — 25; Ельна — 25; Ялла і Руда Ґіллярева — 30. Разом 1922 гр.-кат. Латинників в обсягу парохії 10.746, з того в Лежайську 3.131 (парохія і монастир Бернардинів). Жидів у цілій парохії 1.995. В Лежайську філія і чит. „Просвіти", Нар. Дім (з великою салею), філія і кружок „Рідної Школи", кооп. „Самопоміч" з двома крамницями. По селах читальні „Просвіти". Школи: держ. ґімн. реальна, укр. уч. 8; 7-кл. школа вселюдна для хлопців, у. д. 40; 7-кл. школа для дівчат, у. д. 35; у Старім Місті 3-кл., укр. дітей 41; у Прихоєцю 2-кл., укр. дітей 46; у Луковій 1-кл., укр. дітей 15. Населення вживає переважно мови української, але подекуди гр.-католики говорять уже по польськи.

(Продовження буде.)

Нарада українських парляментаристів у Румунії.

За спільні виступи українських послів у націо нально-культурних справах.

У четвер, 18. ц. м., в год. 7. веч. відбулося в салі 6-ої комісії камери в Букарешті спільне засідання всіх українських парляментаристів, у якому взяли участь: сен. д-р В. Залозецький, сен. д-р Маєр-Михальський, посол Ілько Гаврисюк, пос. Ю. Сербинюк, пос. Григорій Андріящук і соц.-дем. пос. Юрій Янчик.

По рефераті пос. Ю. Сербинюка постановлено одноголосно, що в справах національно-культурних всі українські посли без ріжниці на партійну приналежність підуть разом. Дальше ухвалено виготовити меморіяли у справі заведення української викладової мови й у справі українських читалень та передати їх дотичним міністрам.

Вкінці рішено відбувати сходини української парляментарної репрезентації що-тижня в середу в палаті послів. („Час").

От собі партія!

ЩО ТАКЕ „У. С. О"?

Сельробмосквофільський тижн. **„Народня Трибуна"**, орган т. зв. „Українського Селянського Обєднання" (УСО), в ч. 32. з дня 21. серпня ц. р. пише таке в рубриці: „З організаційного життя УСО:" **„Грушатичі, пов. Перемишль.** Дня 31. липня відбулася нарада в приявності 6 селянок і 32 селян. По рефераті про політичне положення та про УСО приявні постановили заявити себе місцевою організацією УСО та вибрали місцевий комітет із 4 членів, а саме: голови М. Беціон, заступник голови А. Краєвський, секретар Л. Холунівська, скарбник Петро Гілета с. Івана."

З Перемишля інформують нас про цих новоспечених партійців „Українського Селянського Обєднання". „Голова" Беціон — це завідатель панських дворів у с. Саночанах і Грушатичах, жид-багатій, що з форналів і сільських зарібників останні соки тягне. Краєвський — це емеритований офіцер польського війська, Л. Холунівська — полька-учителька, завзята одинкарка, а Петро Гілета, с. Івана — відомий одинкар, війт і старостинський попихач.

Очевидно, хтось пожартував собі з редакторів „Народньої Трибуни" і „приєднав" їм таких партійців. А міг це зробити лише такій „партії", яка не веде ні реєстру своїх членів, ні партійного податку, і не знає своїх людей, бо, очевидно, їх не має. Ціла партія — це пару редакторів, що вислужуються своїм панам і в їх інтересі ширять баламутство між несвідомими людьми.

Ідейність американців.

(Кореспонденція з Америки.)

Ню Йорк, 8. серпня 1932.

Недавнє жахливе схоплення Ліндберґової дитини дало чужоземній пресі притоку заговорити отверто про занепад цивілізації в Америці. Зовсім справедливі зависи. Ця подія потрясла й американським суспільством і американський суд таки засудив на рік вязниці власника корабельного підприємства Кертиса за те, що він у своїй наївности змилив сліди поліції.

Гірше було в недавній минувшині. Приклад: Нюйорська міська рада, вибрана впливовим розбишакою, Твідом, рішила збудувати будинок для приміщення найвищого суду коштом 524.180 дол. і 40 центів в році 1871. За три роки кошти будови виносили 7,937.545 дол. і 81 центів, а ще не стало 600.000 дол. Міська рада ухвалила й ці гроші додатково і вибрала комісію з 4-х людей, щоби доглядала над видатками. За короткий час з тих грошей 433.000 дол. опинилося на банковім конті одного з членів комісії. Щоби покрити оце злодійство, комісія сама позичила в банку ще 200.000 дол., але й ці гроші пропали. Проти Твіда виступив Тилден, який опісля став говернором. Коли стейтова леґіслятива при нових виборах вийшла не з волі Твіда, він прямо підкупив сумою щось мілїон долярів відповідну скількість послів і слідство збито. Але Тилден вже був засильний і Твід помер у криміналі. — За короткий час опісля до влади в Ню Йорку прийшов другий опришок, Крокер. Цей був зручніший. Як заробив міліони, перенісся до своєї рідної Ірляндії і там допомагав народній справі. Загалом управа міста Ню Йорку майже все під впливом айришів. Вони господарять як одна родина і грубі міліони йдуть на поміч Ірляндії.

Але як з вязниці Синг-Синг втече який кримінальник, то ціле населення в окрузі зорується у що може й гонить за злочинцем, так як сама поліція. Бояться дуже горлорізів і отвертих злодіїв.

Коли читаєте про американські злочини, то мимоволі жах стискає ваше серце. Та пригадаймо собі, що це свіжий край, де ще донедавна білі люди лучилися з індіянами проти інших білих людей. І гуляли знані індіянські апаші, аж федеральне військо положило їм кінець. З другої сторони Бофало Билл організував свої ватаги, щоби зробити Далекий Захід безпечним для білих людей. Колиб не ці добровільні організації, то Америка ще до сьогодні була би видовищем такої дикої борні, як наприклад у Мексику.

Отже, коли ви сьогодні приїздите до великого міста і бачите, що на порозі дому в ночі оставляє молочар фляшки з молоком, а ніхто їх не краде мимо безробіття, то вас мусить чу-

дувати ця Америка. Ви приходите до висновку, що тут йде завзята боротьба між двома силами: ідейним громадянством і зорганізованим на велику скалю злочином. Що виграє ідеалізм, у цьому нема сумніву.

Погляньте лише на ті величаві будівлі церков! Хто то їх здвигає і в якій цілі? — Це не те, що в Европі говориться, що церкви служать якійсь там касті і т. п. Американець розуміє, що ці церкви вдержують у карбах розгнуздані пристрасти і там, де часто поліція не має доступу, слово проповідника творить чуда. Клич: „Ин Ґад ві траст" — „Наше уповання на Бога", виритий на американських грошах, має свою реальну підставу. І тому американець вважає за зовсім природне, коли, наприклад, Ракефеллер дає 6 міл. дол. на будову однісінької церкви у Ню Йорку, або сипле нові міліони на закупно органів до ріжних церков.

В парі з церквами йде організація шкільництва й науки. Це є імперативом, щоби кожна католицька парохія мала свою цілоденну школу, а ці парохії й школи вдержує переважно найбідніше населення. А пригляньтеся високому шкільництву: Мало чути, щоби стейти вдержували університети. Зате коли наприклад нюйорський університет потребує 2 міліони на заложення нового научного інституту, то оголошує прилюдну кампанію на цю ціль. І ви зовсім не сумніваєтеся, що ці гроші прийдуть. Дійсно: вони приходять скорше, ніж кінчиться речинець кампанії.

Те саме з хемічними ляборaторіями, медичними дослідами, науковими експедиціями, які відбувають до Африки, Азії і в інші сторони світа американські вчені, висилані університетами. Лише в дуже рідких випадках дає стипендію уряд. Ви предложіть лише якийсь добре обдуманий плян чогось нового, а вже найдете в Америці певно богатого покровителя.

Те саме діється і з шпиталями, домами для старців, сиріт і т. п. інституціями. Майже кож-

---

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 27. СЕРПНЯ 1932.

ЛЕВ ЯСІНЧУК. 3)

ТЮРМА НА МОРІ.

Наслідки правних дивоглядів. — Нічліг. — Охоронна марка „Пелікан". — Суд наді мною. — Невдійна стріча. — Присуд. — Воля.

(Докінчення.)

— Як буде удержуватися ваша жінка?
— Буде побирати мою платню.
— Скільки?
— 450 рублів місячно.
— А з чого ви будете тут жити?
— Я „на командіровке", буду побирати 300 дол. місячно.
— Під чиєю контролею ви будете тут жити?
— Амторгу.

Конець. „Комісія рішила завернути вас обох з поворотом у Росію на кошт корабельної лінії, з тої причини, що у ваших пашпортах нема зазначено, що можете вернутися домів". Мають право відклику до Вашинґтону.

До речі сказатиб, що всі европейські пашпорти мають тільки замітку, до якого часу важний пашпорт. Розуміється, що в просторі тої важности може подорожний вернутись, коли хоче.

Так розбирають справу за справою. Приходять мущини, дівчата, студенти, жінки з дітьми. Діти кричать у салі розправ, пустують, докучають мамі, суддям і всім у часі, коли маму переслухують. Можна [illegible] уявити зденервування такої мами.

Години йдуть незвичайно скоро для таких, як я, що дожидають черги. Я здержав би вказівки годинника. Розправи ведуться тільки до 4-ої год. пополудні. За три години перейшло 7 справ. Стало саме на мені. Кивком пальця показує дозорець, щоби виходити з салі розправ. Забираю свої річи й іду до знаної вже великої салі, чи церкви, чи тюрми.

Розвідуюся про деякі справи. Заходять такі випадки, що не знати, чи сміятися з них, чи плакати над ними, або над тими, які видумали недорічні приписи. Є тут напр. такий, що по кільканацятьох роках побуту на Кубі виїхав до своєї місцевости в давній російській Польщі. Не мав там що робити і виїхав звідти в радянську Росію, де перебував на роботі 3 місяці. По трьох місяцях відібрали йому роботу. Польща не прийняла його, як не-громадянина. Тимчасом стало тісніше й на Кубі. Туди з поворотом його не приймають. Іде до Злуч. Держав, де його задержують саме в цьому Еллис айленді. Він „безбатченко", нема куди його подіти.

Поїхав один наш земляк „до краю" й оженився з дівчиною зі Збаражчини. Не мав для своєї нової дружини паперів і забрав її до Канади, звідки вона перекралася до Злуч. Держав. Прожили 9 років; прибула їм дитина — американський громадянин. На донос мужевої сестри (озлобленої на брата, що не хотів їй позичити грошей без векселя) забрали ту жінку з дитиною на Еллис айленд і відти висилають „до краю", а мужа залишають.

Або такий випадок: Сидить наш українець 18 років у Злуч. Державах, оженився, має діти, але не подбав про американське громадянство. За польським пашпортом виїхав до свого Вербова. За якийсь час виїхала туди і його дружина з дітьми. Погостилися як Бог приказав, попили трохи монопольки, забавилися й не доглянули, що голова родини протягнув речинець пашпорту на один день. На кораблі комісія перепускає дружину з дітьми без перешкоди, а мужа відсилають на Еллис Айленд з призначенням на поворот до давньої батьківщини.

Нас захоплює ніч. В 9. год. розділюють жінок від мущин. Одних ведуть на один бік галерії, що в горі салі, других на другий бік. З галерії входиться через залізні двері до кімнат. В моїй кімнаті було 12 залізних ліжок з чистою постелю. З голосним відгомоном скрипнув замок у дверях. Поліцай відійшов. Ми лишилися самі. На розмовах, міркуваннях, критиці, а то й насмішках пройшло кілька годин ночі. В 7. год. рано будять. Але я вже був умитий і зібраний.

Саме коли я собі щось нотував, уходить у нашу спільну салю типовий „канцелярський реєстратор", що веде мабуть „входящую та ісходящую", з широким задертим червоним гульковатим носом, з клаптями сідої чуприни і з пером за вухом (вірна копія охоронної марки для чорнила „Пелікан"). Між іншими покликають мене першого. Забираю свої підручні клунки та кілька разів по дорозі перечислювана громадка входить уже в іншу салю розправ. Обстановка на волосок така сама, тільки інший склад комісії. З учорашньої лишився тільки „дядько"-мулят. Предсідник симпатичний з виду, сивенький тип американця. Доданий ще третій член, молодий з енергійним виглядом, а також стенографістка — сухенька, тонка американка. „Чому збільшена комісія?" — думаю собі. „Чи важніші справи?"... Не знаю й нема від кого розвідати.

Мене викликають першого. Підходжу наперед у витяту „підкову". Допитують, зіставляють мої акти, переглядають усякі мої „папери", все дослівно стенографують. Між іншим я оповідаю комісії таку історію: Я написав книжку про Америку. Поміж ріжнородною критикою була в Перемиському „Українському Голосі" така замітка: „Чому автор не написав про Еллис айленд, це американське пекло?" Я відповів на цю замітку в листі, що я тому про Еллис айленд не писав, бо я там не був і не бачив. Тепер я є і бачу". Комісія дещо ослабла у своїй певности. Питаються мене, хто міг би зложити за мене

на оселя має вище згадані установи, і як вашій дитині станеться припадок, то ви сейчас біжите до шпиталю, де її негайно дають першу допомогу. А маєте дома невиліченно хорого батька, матір, дитину, даєте їх до шпиталю на чийсь кошт, коли у вас нема гроша.

Перед двома роками вимерла родина диваків-мілїонерів Венделів у Ню Йорку. Біля сто мілїонів маєтку в готівці й реальностях записала остання з Венделів, Елля Вендель, на шпиталі, духовний семинар і місії.

Андрій Карнеґі роздав цілий свій стомілїоновий маєток на закладання публичних бібліотек. Нюйорська публична бібліотека має назву: „Астор-Тилден Ленокс Лайбрері". Хочете там перечитати українську книжку, яка недавно появилася в Европі, зажадайте а для вас спровадять, коли дасьте запоруку, що є відповідне заінтересування нею.

Перед кількома роками написав бувший президент Кулидж газетну статтю, в якій описував перепрацювання найвищих урядовців. Він радив, щоби конгрес ухвалив закупити якусь посілість на літну резиденцію для президентів. Зараз зголосилися жертводавці для бездонного американського скарбу.

Кожного року відбуваються спеціяльні католицькі й жидівські кампанії за жертвами на вдержання добродійних інституцій. Коли при кількох нагодах віднеслися українці до загалу американської суспільности, поміч прийшла.

Коли була бурсько-англійська війна, поїхали туди американські добровольці. Над Львовом літав американський летун-доброволець. Як заінтересуєте американця українською справою, він вам не відкаже помочі. В часі осінніх подій в 1930 р. нюйорські першорядні часописі подали наголовки на цілу першу сторони про ці події.

Лише треба нам самим про себе подбати, а знайдете повно ідейних американців, що стануть по вашій стороні. Федеральний сенатор Роял Ковпленд з Ню Йорку виголосив незвичайно теплу промову на українськім концерті в честь Юрія Вашингтона дня 1. травня, коли то в столиці Злучених Держав гомоніла українська пісня під управою Олександра Кошиця і йшов український народній балет під проводом Василя Авраменка. Треба було лише комусь про це сенатора попросити.

Д-р Семен Демидчук.

кавцію, колиб було треба. На це я відповів рішучим тоном, що я міг би зложити сам за себе кавцію, або могли би зложити мої приятелі. Але я ані сам не зложу, ані своїх приятелів не попрошу, тільки вернусь до краю. Комісія вигріщила очі. Предсідник питається дуже лагідно, як довго я хочу перебути в Америці. — „Як довго важний мій пашпорт".

В цій хвилині відчиняються бічні двері, а з них входять розмахом мої друзі: ред. Володимир Кедровський і мій родич Василь Мельничук. Сердечне повитання у прияві суддів.

— Ви як? — питаюсь.

— Нас впустили, бо ми принесли гроші, щоб за вас зложити.

— Не говоріть нічого про це, бо я маю враження, що мене пропустять без грошей.

Нахилилися всі три судді до себе, щось помуркотіли і проголошують мені рішення, що маю право перебути 9 місяців.

Веселі й радісні не виходимо, а вибігаємо з проклятих мурів, сідаємо на готову „феру" (корабельчик) і серед численних відриваних запитів перепливаємо Годзон. Щойно тепер звернув я увагу, що статуя „Свободи" повернулася спиною до Еллис айленд. З уваги на те не маю до неї ніяких претенсій. Довідуюся, що мої другяки пересиділи вчора від полудня в запорошеній кімнаті, дожидаючи побачення зі мною. А скучні хвилини дожидання упріємнювали собі відчитуванням по стінах усяких мудрощів та афоризмів про Еллис айленд, якими прикрасили стіни такі самі роздразнені дожидаючі свояки і приятелі.

Воля. І це почуття зробило вмить світ веселішим, привітним. Ще хвилина і я забув за недавні кривди і зневагу. На гадку приходить тільки те, що треба зробити. Думаю собі: шкода бабратися в невдачах; краще складаймо умови для майбутности.

10. X. 1931.

ПЕРЕД НОВИМ ШКІЛЬНИМ РОКОМ.

Додаткові вписи до львівських шкіл „Рідної Школи" в днях 29., 30. і 31. серпня 1932.

Повітовий Союз Кружків „Р. Ш." у Львові повідомляє українське громадянство, що доповняючі вписи до всіх львівських всенародніх шкіл будуть переведені в днях 29., 30. і 31. серпня в годинах від 10—12 передполуднем та від 4—6 пополудні.

Адреси шкіл „Рідної Школи" у Львові:

Дівоча школа ім. Т. Шевченка — вул. Мохнацького ч. 12.

Хлопяча школа ім. Т. Шевченка — вул. Супінського ч. 21.

Дівоча школа ім. Б. Грінченка — пл. св. Юра ч. 5.

Хлопяча школа ім. Б. Грінченка — вул. Городецька ч. 95.

Мішана школа ім. кор. Данила — вул. Жовківська ч. 62.

Мішана школа ім. кн. Льва — вул. Крупярська ч. 15.

Мішана школа на Левандівці — вул. Варшавська ч. 8.

Мішана школа на Клепарові — Нар. Дім.

Мішана школа на Замарстинові — вул. Львівська ч. 56.

Тому, що в цьому році державні ґімназії не мають уже перших кляс, повинні родичі вписати свої діти до пятої кляси народніх шкіл „Р. Ш."

Всі родичі підльвівських громад мусять памятати, що їх діти без покінчення 6-ої кляси повшедньої народньої школи не будуть мати права до дальшої освіти в середніх чи фахових школах.

Прохаємо всіх свідомих громадян у Львові і львівськім повіті звернути увагу родичів у їхньому власному інтересі, що в школах „Рідної Школи" будуть їхні діти виховані по думці ідеалів українського народу.

Пов. Союз Кружків „Рідної Школи" у Львові

Перед міжнародньою конференцією в Стресі.

З Парижа повідомляють, що праця комісії для господарської відбудови центральної та східної Европи в Стресі потреває 2 до 3 тижні. В конференції візьмуть участь представники кільканадесятьох держав. Завданням її охоронити центральну і Східну Европу від руїни, яка постигає її наслідком загальної кризи, та від політично-суспільних наслідків, які могли би прийти. Тому, що господарська криза постигає головно подунайські краї, в Стресі простудіюють засоби, що можуть зарадити лихові і будуть вступом до другого етапу льозанської конференції, себто й майбутньої світової господарської конференції. Нічого не можна зробити для відбудови Европи, якщо решта світа не вступить на дорогу нормальної торговельної виміни.

Польські селяни бойкотують.

Управа професійного селянського союзу в Ловичи оголосила, що з днем 4. вересня ц. р. започинається бойкотування торгів у Ловичи. Селяни мають здержатися від приїзду до міста в торгові дні, значить, у вівторок і пятницю та від всякої участи в торгах і ярмарках. Бойкот не обовязує в інші дні, коли не платиться віздового. Страйк має на меті обнизити рогачкові оплати і на торговиці, які побирає маґістрат.

На подібний бойкот заноситься в луківському повіті. Комітет, зложений з представників хліборобських організацій, повідомив маґістрат і громадські уряди в цілому повіті, що як не обнижать торгових оплат до половини, то селяни вже у вересні ц. р. розпічнуть бойкот.

Крівaві заворушення в Бойтені.

БЕРЛІН. 25. XVIII. ПАТ. В Бойтені вчорашній день був дуже неспокійний і крівавий. Приїзд шефа штабу гітлерівських штурмівок капітана Рема був для націонал-соціялістів знаком до бурливих маніфестацій в користь засуджених товаришів. Багатотисячна юрба залягла площу перед судовим будинком і сусідні вулиці. Кап. Рем виголосив промову, в якій заявив, що присуд не буде виконаний. Командант шлеських штурмівок Ваймес зазначив, що екзекуцію можуть виконати по трупах 11.000 шлеських штурмівців. Під вечір видали націонал-соціялісти підбурюючу летючку, в якій сказано, що засуджених гітлерівців мають вивезти з Бойтену. Без огляду на урядове заперечення дирекції поліції, розгорячкована юрба облягла знову судовий будинок. Поліція зі зброєю в руках почала розганяти людей, причому кількадесять осіб потерпіло рани. Підчас демонстрацій вибито шиби в робітничому домі. Всі склепи були цілий день закриті. Щойно пізно в ночі удалось опанувати ситуацію.

Противоєнний конґрес.

— В Амстердамі буде радити в днях 27. і 28. серпня ц. р. противоєнний конґрес, зорганізований комітетом, до якого належить Анрі Барбюс, Максим Ґоркий та інші пацифісти і комуністичні діячі.

МОСКВА. 25. 8. ПАТ. На противоєнний конґрес в Амстердамі виїзджають із СРСР, крім Ґоркого Радек, проф. Йоффе-Стасова з Мопру та Швеоніков від професійних союзів.

По широкому світі.

— Австрійська влада позволила Адольфові Гітлерові приїхати на два дні до Австрії, щоби взяти участь у конґресі австрійських гітлерівців, що відбудеться в днях 17. і 18. вересня у Відні.

— В Мадриті на приказ ґубернатора арештували Міґуеля, молодшого сина Прімо де Рівери.

— Японське міністерство закорд. справ заявило, що Японія визнасть нову манджурську державу, бо це одинокий спосіб забезпечити мир на далекому сході.

— Уряд німецької провінції Ольденбурґ уповажнив громади стягати податки в натурі.

Страйк фармерів в Америці.

НЮ-ЙОРК. 25. VIII. ПАТ. В стейті Іова вибух страйк фармерів, які домагаються звишки цін на рільні продукти. Фармери рішили недовозити до міст нічого, доки не дістануть за свої продукти цін, які будуть для них вдоволяючими. В першому моменті страйку фармерам удалося піднести тим способом на 100 прц. ціни молока. Спершу місцеве населення ставилося до страйку прихильно, але це не довго тревало. В деяких місцевостях прийшло до сутичок, у яких поліція вжила слезних бомб. Місцева влада старається зорґанізувати доставу сільських продуктів до міст, однак фармери ставлять на дорогах сторожу, яка параліжує цю акцію.

Громадянська війна в Бразилії.

На основі офіціяльного повідомлення з Ріо де Жанейро в окрузі Кунга після дводенного бою між урядовими військами під командою ген. Ліми і бразилійськими повстанцями провінції Сао Паольо, що стоять під командою німецького ґенерала Клінґера, повстанці потерпіли рішучу невдачу. Був це найбільший бій, який зведено колинебудь у Бразилії. Боєвий фронт тягнувся на 5 англійських миль і по обох сторонах ужито найбільше новочасну зброю. Втрати в людях великі. Урядові війська взяли в полон багато повстанців, між ними сина бувшого бразилійського президента Вашингтона. Тепер вони посуваються на місто Сао Паольо. Всупереч офіціяльному комунікатові звідомлення головної кватири повстанців каже, що повстанці осягнули поважні успіхи і виперли урядові війська на 10 миль взад.

Після противоєнної маніфестації в Ріо де Жанейро прийшло до поважних заворушень, до здавлення яких покликали військо. Багато осіб убито й ранено. Заворушення тревають дальше.

ОСТАННІ ВІСТИ

БРІНІНҐ ПРЕМІЄРОМ ПРУСЬКОГО УРЯДУ?

Предсідник пруського сойму Керль скликав засідання на 1. IX. На денному порядку є звіт комісії. Папена в справі іменування Керля комісарем для Прусії а також у справі змін у кермі поодиноких пруських міністерств. У звязку з цим розглядатимуть комуністичні та соц. демократичні внесення, що домагаються скасування декрету през. Гінденбурга в справі введення держ. комісаря, а рівночасно радитимуть над багатьома внесеннями в справі терористичних замахів, виконаних до 31. липня.

Виборів пруського президента міністрів не втягнули до денного порядку і щойно конвент сеньйорів має рішити про їх переведення. Конвент збереться перед пленумом сойму 1.вересня.

У звязку зі скликанням пруського сойму м. і. кажуть, що центр старається, щоби шефом пруського уряду став бувш. канцлер Німеччини д-р Брінінґ.

ГЕН. САН ХУРІЯ ЗАСУДИЛИ НА СМЕРТЬ.

МАДРИД, 25. 8. ПАТ. Згідно з офіціяльними вістками ген. Сан Хурія засудили на смерть, ген. Геравга на досмертну тюрму, полк. Інфанте на 12 літ тюрми, капітана Сан Хурія, генералового сина, суд увільнив. Оконечне рішення в справі присуду остає в руках уряду, якому трибунал передав присуд до апробати.

МАДРИД. 25. 8. На бажання кабінету президент Еспанії Замора замінив смертний присуд Сан Хурія на досмертну тюрму.

ГІТЛЄР НЕРВОВО ХОРИЙ?

Берлінський „12-Ур-Блят" повідомляє нібито із нац. соц. кол, що стан здоровля Гітлера оставляє багато до бажання. Гітлер піде, мовляв, до санаторії для нервово хорих, а заступатиме його Штрасер.

КЛЯРА ЦЕТКІН У БЕРЛІНІ.

БЕРЛІН, 25. 8. ПАТ. Комун. фракція повідомила през. Лебе, що комуністична посолка Кл. Цеткін приїхала вже до Берліна та що буде головувати на інавгураційнім засіданні парляменту.

НОВІ МОСТИ НАД СЕРЕТОМ, ДНІСТРОМ І СЯНОМ.

М-ство комунікації дало замовлення на залізні конструкції дорогових мостів на суму півтора міліонів зол. Кошти будови покрие дороговий фонд. Покищо мають побудувати міст над Серетом біля Чорткова, міст над Дністром біля Нижнева та міст над Сяном біля Ліска.

ЩО ДІЯЛОСЯ В РАФАЙЛОВІЙ?
Дальші арештування.

Мин. ночі арештували дальше студентку Шорінку, яка належала до ради кольонії в Рафайловій та реставратора Кноля, в якого відбувалися збори й дансінги. Із заквестіонованих паперів та із зізнань свідків, які слідкували за життям кольонії, виходить мовляв, що найважнішою частиною зацікавлення та занять були виклади про комунізм, як матеріялістичне формування історії та устрій СРСР., про пятирічку і т. д. Кольонія вдалила 27. липня противоєнну академію. Підчас ревізії найшли в багатьох комуністичну літературу, книжки, брошури, часописи, записки та рукописи, з яких виходило би, що їх автори комуністи. Уладжували офіціяльні театр. вистави, дискусійні засідання, співали пісеньки, що насміхалися з релігії і т. д. Співжиття мущин із жінками на кольонії було дуже неморальне. Учасники кольонії виходили на плажу нагі, мущини з жінками. На кольонії було заг. 92 особи із Конгресівки та Сх. Галичини.

БІРЖА.

Долар у приватних оборотах 8.89—8.89 пів. Збіже: пшениця краєва двірська нова льоко Тарнопільська 25, 25.50.

Дужання.

В середу 24. ц. м. Валюшевський аремісував з Стібором. Німець Дозе поклав в 6. мін. Міацція. Гарпенко в 12. мін. — Тібермонта. Кравзер ремісував з Прохаскою. Торнов поклав Віллінга у 15. мін. атакою з нельсона.

У **четвер** боротьба львовянина Валюшевського (Львів) із Кравзером (Станиславів) після 21 хв. скінчилася без результату. Німець Дозе в 12 хв. поборов Тібермонта. Еспанець Шопера у 2 хв. переднім поясом поборов Міяція, якого вісля тієї невдачі скреслили з дужання. Боротьба чеха Прохаски з американським чемпіоном Торновом дала ремісовий вислід. У гармонійному стилі Колеф (Бесарабія) поборов німця Віллінга.

У **пятницю** боряться: Торнов—Дозе, рішаючі Валюшевський — Стібор, Вілінг — Тібермонт, Каван — Любусько та Кравзер — Прохаска (рішаюча).

З листів до Редакції.

Ще про Український Науковий Інститут у Берліні.

Високоповажаний Пане Редакторе!

Прошу не відмовити мому проханню помістити кілька заміток у справі Українського Наукового Інституту в Берліні, який став предметом публичної дискусії. А це тому, що в заяві заступника голови Кураторії п. Скорописа в „Ділі" з дня 23. липня ц. р. подані всякі факти, які торкаються і моєї особи, в неправдивому освітленні.

I) З твердження п. Скорописа, що п-ове Мірчук і Кузеля працюють від 1. січня 1932 по нинішній день в Українськім Науковім Інституті без ніякої оплати, можна би вносити, що підписаний не хотів без платні далі працювати в Інституті. Дійсний стан, який п. Скоропис уважав за вказане промовчати, представляється інакше. Підписаний дійсний член Українського Наукового Інституту звернувся дня 9. січня 1932. до голови Кураторії Інституту листовно з предложенням продовжувати далі без оплати свою наукову працю в Інституті, зн. викладати і вести семинар. На це підписаний дістав відповідь, що відмовляється йому права викладати і вести семинар в Українськім Науковім Інституті без подання причин цієї відмови, чим підписаного від діяльности в Інституті фактично зовсім усунули.

II) Твердження п. Скорописа, що не було ніяких наукових впливів, які утруднювалиб працю дійсним членам Інституту, можна розуміти тільки як гірку іронію. Кілька фактів, до яких особисто не прикладаю найменшої ваги, але які я, на превеликий жаль, приневолений подати до публичного відома, як ілюстрацію відносин в Інституті, є повним запереченням твердження п. Скорописа.

Ось наприкл. бойкотування моєї особи в Інституті студентами, приналежними до організації п. Скоропадського, їхні штубацькі погрози, звернені проти мене, ріжні принижуючі картання мене членами організації п. Скоропадського через Інститут, цілковите виелімінування моїх впливів у колегії професорів, заява п. Скорописа, що зриває особисті звязки зі мною і викинення моїх книжок з Інституту, не зважаючи на моє прохання переховати їх бодай у пивниці Інституту — вистарчають хіба вповні, щоби виказати, що в Українськім Науковім Інституті панувала система унеможливлювання наукової праці. Коли додати до цього ще й те, що ці дійсно ненаукові впливи почалися від хвилі конфлікту в гетьманській організації — то стане все ясним і зрозумілим.

III) Вкінці так само не відповідає дійсності твердження п. Скорописа, що Український Науковий Інститут розвинув тепер більшу наукову інтенсивність, ніж у попередніх роках. Унеможливлення справжньої внутрішньої наукової праці в Інституті не закриють заяви та широко реклямовані звіти, бо Інститут, що в початках поставив собі за ціль науково-дослідчу працю, яка дає свої наслідки аж по довшім часі, нині перемінився в інформаційно-пропаґандивне бюро, наслідком чого розминувся зі своїми властивими завданнями і таким чином свою незвичайно важну наукову і громадську функцію занапастив

Дня 21. VIII. 1932.

В. Залозецький,
дійсний член Наук. Т-ва Ім. Шевченка
у Львові.

НОВИНКИ

— **Дивна непоінформованість польської преси. Комісар „Народнього Дому" і посол ББ. М.** Бачинський вчора (в середу) зневажив чинно п. Липецького за те, що той останній розіслав усім редакціям і численним львівським громадянам т. зв. „Отвертий лист", у якому закидує п. М. Бачинському всякі надужиття в „Народньому Домі". Польська преса (в тім і сіоністична „Хвіля"), подаючи факт чинної зневаги, робить п. Липецького ні більше ні менше, а директором Ревізійного Союзу Українських Кооператив. Тимчасом п. Липецький ніколи нічого спільного ні з Ревізійним Союзом Українських Кооператив ні взагалі з українцями не мав, не має і не може мати. Він держався давніше „Народнього Дому" та його комісара Бачинського і був навіть заступником цього останнього на комісарському стільці. Пан Липецький був довший час приятелем п. Бач. і про ніякі надужиття в „Нар. Домі" тоді ні не знав, ні не чував. А навіть на судовій розправі Бач. проти „Діла" та „Курера Львовского" якось не вважав за доцільне говорити в характері свідка все те, що тепер написав у „відкритому листі". Словом „інтересная птічка"!!

— **Задовження польського осадництва.** Польський монархістичний орган „Слово", що виходить у Вильні, подав цікаві інформації про польських осадників у воєвідствах виленському, городненському, новгородському, поліському й волинському. У всіх пятьох воєвідствах є 7.918 осадників, що заняли 137.139 гектарів землі. Найбільше, бо 3.278 осадників є у волинському воєвідстві, що займають майже третину осадничої землі, а саме 48.121 гектарів. Та найцікавіше, що всі ті осади страшенно задовжені. Довго- і короткоречинцеві довги польських осадників творять величезну суму 47 міл. 119 тисяч 700 зол., отже на одного осадника припадає пересічно 6.000 зол. довгу, а на один гектар 340 зол. В додатку осадники господарять на своїх наділах недбало, так що скорше чи пізніше польське осадництво, форсоване на публичний кошт і з кривдою для місцевого населення, мусить скрахувати.

— **Невже приходять до розуму?** У звязку з великим упадком пасажирської фреквенції й товарового перевозу на залізницях зачувати, що на раді міністрів у Варшаві будуть в найближчому часі обмірковувати проєкт обниження залізничої тарифи. Знижка малаб торкатися тарифи пасажирської і товарової.

— **Годинники в трамваях.** Дирекція львівських трамваїв задумує ввести у всіх возах годинники, щоби інформувати пасажирів про точний час. Якщо цей плян буде здійснений, публика повитає цю новину з вдоволенням.

— **Смертний скок до потягу.** На залізничому шляху коло Ставчан під Львовом хотів Ярослав Мельник із Левандівки вскочити до потягу підчас руху. Однак скок був такий нещасливий, що Мельник дістався під колеса вагону, які відтяли йому обі ноги й одну руку. Нещасного привезли до львівського шпиталю, де він незабаром помер.

— **Ріжні вістки.** У Львові арештували б. комісаря поліції Олександра Заболотова за неправне збирання датків на поліційні видавництва. — Коло Журовиць на Волині відкрили радіоактивні джерела. — У Вербіжи пов. Львів підчас сварки Юрко Пронь пробив на смерть ножем Василя Кордюка. — В ставі коло Винник утопився 17-літній Влад. Ганас. — В Острові коло Щирця ударив грім у загороду Федька Яремка і спалив її разом з цьогорічними зборами.

— **Геть з неграмотними написами!** Пишуть нам: В Яремчі, пов. Делятин, між іншими вулицями є також вул. Шевченка, одна з кращих, головних вулиць цієї місцевости. Таблиці з назвами вулиці двомовні — по польськи й українськи. Одначе коли назву вулиці вписано по польськи правильно, то український напис звучить: Ул. Т. Шевченька. Невже нема кому в Яремчі подбати за те, аби такий неграмотний напис не компромітував українських мешканців тої оселі?

— **В справі дентистичного золота.** Як повідомляють із Варшави, незабаром появиться розпорядок, що нормує справу якости золота, вживаного дентистами. Між пацієнтами і дентистами приходило часто до непорозумінь з того приводу, що дентистичні техніки вживали досі ріжних родів золота при дент.-технічних виробах, а ріжниці були дуже поважні, причому пацієнти не могли сконтролювати, чи дістали золото відповідної якости. На основі нового розпорядку при технічно-дентистичних роботах можна буде вживати тільки одного роду золота, що зробить кінець всяким непорозумінням.

— **Залізниці при допомозі Союзу Народів.** Комунікаційно-транзитова комісія Союзу Народів розглядає інвестиційні можливости в державах східної Европи задля зменшення безробіття. Польський уряд предложив тій комісії меморіял зі списом необхідних публичних робіт, що мали би велике значіння для боротьби з безробіттям. В ділянці залізничої комунікації запроектував будову сімох залізничих ліній, з яких дві йшли би на українській етнографічній території, а саме Белзець—Люблин 142 км. і Киверці—Козлів 425 км. Кошти всіх проектованих робіт обчисляють на 738 міліонів золотих.

— **Людина, яку можна вбити безкарно.** Югославянська влада в банаті Сави оголосила розпорядок, на основі якого вилучено зпід права душогуба Митрвіча, що перед чотирма роками убив двох селян. Кожний югославянський громадянин може тепер убити Митрвіча безкарно. Хто доставить його владі живим, дістане нагороду в сумі 5.000 динарів. Митрвіча засудили були тому чотири роки на смерть, однак він утік з вязниці, а коли жандарми зловили його в червні ц. р., він убив двох із них і знову втік.

— **Справлення помилок.** У вчорашньому (188) числі „Діла" зайшло кілька помилок, які отсим справляємо. Так у фейлетоні Л. Ясінчука **„Тюрма на морі"**, в передостанньому рядку зложено „витиснути відповідь", а має бути: **вимнути відповідь.** — В рубриці **„Спорт"**, у першій замітці зложено помилково, що в Самборі відбудуться в неділю змагання Скали (Мостиська) з Дніпром зам. з Дністром.

Дописи.

ЖОВКІВЩИНА. **(Ювилей реформи Чина св. Вас. Вел. у Крехові б. Жовкви).** Славний минувшиною і великими відпустами крехівський монастир, де від 30 літ міститься василіянський новіціят Галицької Провінції Чина, перенесений з Добромиля, — величаво відсвяткував 50-ліття ювилею добромильської реформи. День 20. 8. ц. р., св. Муч. Пассива, покровителя новіціяту, був рівночасно днем ювилею. Торжество ювилею попередила восьмиднева місія, на котрій проповідав о. Р. Криницький ЧСВВ, довголітній місіонар серед нашого народу у Бразилії. В навечеріє відбувся величавий обхід з мощами св. Муч. Пассива. На це торжество прибув Преосв. епископ Йосафат і найвищий настоятель Чина, о. архимандрит Діонізій Ткачук та протоігумен Гал. Провінції о. Ст. Решетило, разом із секретарем Чина. З духовною поміччю прибуло багато світського духовенства. Архієрейську Сл. Божу відспівав хор молодих черців-клириків. Усе те причинилося до звеличання цього свята. Зі святочних побажань слід відмітити проповідь епископа Коциловського. В ній підніс він значіння реформи Чина оо. Василіян для відродження католицького та культурно-національного життя українського народу в Галичині. Підніс теж поміч того Чина для світського духовенства та вказав на велику місію оо. Василіян для цілого, зокремаж для українського Сходу. З світського духовенства промовляв о. декан Банах. Промовець натякнув на неприхильність, яку стрічав зреформований Чин у початках серед нашої інтелігенції світської і духовної, одначе зчасом перемінилося все в симпатії, завдяки хосенній праці васил. Чина. Накінець в імені всього духовенства й народу заявив признання для Чина та солідарність у спільній праці на церковнім і національнім полі. На ті побажання відповів протоігумен Гал. Провінції о. Ст. Решетило, що кожний чин у катол. церкві, зокремаж зреформований Чин св. Василія не міг і не може інакше працювати, як лише на добро церкви й нації в тісній злуці з епархіяльним духовенством. Закінченням ювилейного дня була академія, владжена молодими черцями-новиками, з участю численних гостей. На програму склалися: вступне слово о. П. Теодоровича ЧСВВ, магістра новіціяту, відчит: „Про культ Хр. Серця у васил. Чині“ — пера о. Й. Скрутня ЧСВВ, хорові співи й декламації василіянської чернечої молоді. — **М. К-т.**

ГАЛИЧ. **(Величаве просвітянське свято).** Неділя 14. ц. м. була для цілої галицької округи великим днем, бо в тому дні відбулася в Галичі величава українська маніфестація, а саме повітове просвітянське свято, до якого приготування йшли здавна. Свято відбулося на площі в середині міста, прибраній брамою з жовто-блакитними прапорами та богатою зеленю. На площі уставлено вівтар та степеницю. Похід уставився на гром. площі в Залукві в такому порядку: орхестра з Рогатина, 600 їздців кінної бандерії, усі в нац. або козацьких строях, до того кожний відділ з прапором, друга орхестра (з Єзуполя), соколи й сокілки в числі понад 600, діточий доріст (понад 200), а далі довгі ряди селян і селянок з ріжних сіл з відповідними таблицями. Похід перейшов у найбільшому порядку головними вулицями міста, викликуючи в одних безпримірну радість, у других — нескривану ненависть на вид української [illegible] нар. сили. Коли похід прийшов на площу, духовенство відправило там полеве Богослуження, після чого була й відповідна проповідь. А потім почалося [illegible] свято, на якому промовляли: п. Іван Корчинський, організатор свята, пос. Кузик, адв. д-р Юл. Олесницький з Станиславова і пос. Яворський. По тих промовах [illegible] лася дефіляда, а потім вправи соколів і сокол[illegible] з ноużyw та серпами, до яких станули вони масово, [illegible] дітей з діточих секцій „Рідної Школи“ і т. д. Всі [illegible] пройшли гарно, викликаючи бурю оплесків, а [illegible] вправи викликали правдивий ентузіязм. Свято закінчив короткою промовою п. І. Корчинський. Слід признати, що це просвітянське свято в Галичі було підготоване дбайливо, а його учасники в числі до 10.000 душ [illegible] ли велику дозу нац. свідомости й бадьорости. Галицькі москвофіли, що нераз писувалися при подібних нагодах провокаціями, а навіть нападами на українців, цим разом, побачивши таку нашу силу й повагу, поховалися в мишачі діри. Свято це причинилося безперечно до піднесення нашого духа і скріплення української [illegible] ньої організації в місті й цілій окрузі.

Зміна адреси 1 зол. Можна присилати почтовими марками.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз“ платив кооперативам дня 25.VIII. 1932 за масло експортове та десерове пріма 2·60 зол., за літру молока 17—18 сот., літру сметани 0·90 зол., попуять 3·30—3·40 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Цирк Станевських, площа Бема.
Щодня атракційна вистава, початок в год. 8.30 веч. У суботу та неділю по дві вистави: в 4. год. попол. і в 8.30 веч.

Спортовий цирк при вул. Пелчинській на площі біля Тенісового Т-ва.
Щодня дужання атлетів. Початок в год. 8.30 веч.

Кіна.

АПОЛЬО: „Життя за золото“ (Том Мікс).
АТЛЯНТІК (давніше Лев) нечинне.
КАСІНО: Дженні Лінд, Грейс Мур.
КОПЕРНИК: „Піднебесний романс“.
МАРУСЕНЬКА: „Піднебесний романс“.
МІРАЖ: „Баль в опері“.
ОАЗА: „Побіда“.
ПАН: „Передшлюбна ніч“.
ПАЛЯС: „Утікач“.
ПАСАЖ: „Двобій у літаку“ (Том Мікс).
ПРОМІНЬ: „Асфальт“.
СОНЦЕ: Підчас ферій нечинне.
СТИЛЕВЕ: „Я тебе лише кохав“, „Король Конга“.
УТІХА: „Роскоші небезпеки“ і „Горіючий степ“.
ХИМЕРА: „В тенетах брехні“ (з Ем. Яннінгсом).

Закордонне радіо.

Субота, 27. серпня 1932.

Ляйпціг (259,3) 21.15 Солісти, **Братислава** (278,8) 18.00 Вертеп, 19.30 „Сорочинський ярмарок“ Мусоргського, транс. з Словацького Театру, **Мілано** (331,4) 11.15, 13.00 Музика, **Штутгарт** (360,6) 10.00 Пісні, Густо Гавтер, 20.00 Тр. із Нориміберґії, **Гельсінґфорс** (368,1) 19.25 Спів, Ейнар Вікман, **Білгород** (430,4) 19.50 Спів, Драг. Петрович, **Стокгольм** (435,4) 19.00 Спів, авдиція Бера, 20.45, 22.00 Танк. музика, **Рим** (441,2) 20.45 „Сицилійська вечірня“ оп. Верді, **Прага** (488,6) 17.30 Концерт творів Кріцки, **Відень** (517,2) 11.30 Капеля, 19.20 Пісні й арії, Марія Гергард, **Будапешт** (550,5) 12.05 Циг. музика, 20.00 Концерт Рубаля, Мікльоші, **Любляна** (575,3) 20.00 Скрипка, **Харків** (937,5) 15.15 Українська музика, 15.10 Концерт молоді, 18.30 Концерт для села, 20.30 Симф. концерт, 24.00 Комунікати, танк. музика.

Львівське радіо.

Субота, 27. серпня 1932.

11.58 Час, 12.20, 12.45, 15.10 Грамофон, 12.40 Метеорольогічний комунікат, 15.00 Господарський комунікат, 15.40 „Де шумлять хвилі Балтику“ авд. для дітей, 16.05 Грамофон, Сільва рерум, 16.40 Авд. для хорих, 17.00 Сальонова орхестра, 18.00 „Збаразькі бастіони“, 18.20 „Як повстає золото?“, 18.45 Легка й танк. музика, 19.15 Всячина, 19.45 Листи й програми, 20.00, 21.10 Концерт, Поплавський (тенор), 20.55 На овиді, 21.55 Комунікати, 22.05 Шопенові твори, 22.40 Спорт, 22.50 Танк. музика.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

В Станиславові відбудеться 3. вересня ц. р. свято в честь Івана Франка. В програму свята входять хорові продукції просвітянського хору „Думка“ (Станиславів), виступів М. Голинського, М. Сокіл, декляматора М. Березовського і інсценізація „Мойсея“. Свято отворить д-р М. Стахів зі Львова. Початок в год. 2 веч. Дня 4. вересня ц. р. в 2. год. пополудні відбудеться всенароднє Франківське свято на площі „Сокола“ для доокличних сіл. Дохід з обох свят призначений на будову Памятника Великому Громадянинові. 3—3

В Українській Бурсі ім. о. А. Качали в Тернополі найдуть приміщення ученики середніх шкіл за місячною оплатою 38 золотих. Зголошення приймає Управа Бурси, вул. Качали ч. 13. 247 1—3

Торговельна Школа Т-ва „Просвіта“, Львів, Коперника 1, з правами прилюдних шкіл, приймає по кінець серпня щоденно від год. 11—13. вписи до трирічної школи, на курси абітурієнтів і на вищий кооперативний. Наука в школі починається 1. вересня, год. 8. рано; на курсах 4. жовтня, 4. год. попол. — **Управа.** 2-2

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ЖІНКА професора прийме на станцію 2 учеників (-ці), ціна низька. Відомість в адміністрації „Діла“ під „Вул. Куркова“. 256 3—3

ФОРТЕПЯНИ, піяніна випозичаю. Пілсудського 21, І. п. **Ганак.** 222 3—5

ПРИЙМУ УЧЕНИКІВ (-иць) на станцію. Батьківська опіка, добірний харч, сонячний покій, гімназія близько. **І. Рудницький**, Львів, вул. св. Тереси 2 Б. II. пов. м. 6. 182 2-3

ДЛЯ УЧЕНИЦЬ середніх шкіл станція при інтелігентній родині. Відомість: Онишкевичева, Зіморовича 20 (Сільський Господар), тел. 30-53. 252 3—3

ЗАЛИШЕНІ по весняним і літнім сезоні плащі, костюми, суконки і т. ін. продаємо по нечувано низьких цінах. Магазин конфекції **Яків Посамент**, Львів, вул. Академічна 2 (Готель Жоржа). 258 3—6

СТАНЦІЯ для учеників з нижчих клас при інтелігентній родині. Зголошення й інформації в Адміністрації „Діла“ під „Город Косцюшка“. 272 1—3

УЧЕНИКИ (-ці) найдуть приміщення в домі гімн. професора, вул. II. Бічна Піярів 8, мешк. 3. 277 1—2

ПРИЙМУ на станцію. Фортепян дома. Мелянія Цегельська, вул. Дунін Борковських 9. 275 1—3

НЯНЯ до однорічної дівчинки потрібна від першого вересня у Львові. Лише з добрими порученнями. Відомість: Адміністрація „Діла“ під „вул. Куркова“. 269 1—1

ПРИЙМУ учениці на станцію дешево. Костецька, Куркова 14/6. 270 1—2

ВІЗЬМУ в аренду господарство рільне до сто моргів. Зголошення слати: Тимотей Карапіаський, Лази, п. Радимно. 271 1—1

ПРИЙМУ 2 учениці на станцію, конверсація німецька, фортепян. **Рожейовський**, Львів, Листопада 1, І. пов., м. 4. 1-1

В ЯМНІМ біля Яремча приймає знаний пансіон „Над Прутом“ літників з добрим харчем на вересень по зниженій ціні 4.50 зол. від особи денно. 273 1—2

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

КРИНИЦЯ-ЖИВЕЦЬ

Д-Р БЕРТОЛЬД ФАДЕНГЕХТ.

нервові та внутрішні недуги.

51 (Дім Шнаєдра „дептак“). 1-4

ЕВГЕН ЧИКАЛЕНКО

Спогади І. II. і III. часть

Ціна 8·— золотих — без пересилки.

За редакцію відповідає Олександер Кострик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Вид. Спілки „Діло“. Львів, Ринок 10.